

10-13 maart 2026
www.waasland.nl

Kindcentrum
De Kroevendonk

Inclusief onderwijs

“Gewoon doen”

11-03-2026

Geloven in ontwikkeling, **altijd!**

BASISSCHOOL | PEUTERGROEP | BUITENSCHOLESE OPVANG | NASCHOLESE ACTIVITEITEN

1

Wil jij iets in beweging zetten?

- Er zijn bijeenkomsten geweest over inclusief onderwijs.
- Inclusief onderwijs is op dit moment bijna een hype / modewoord.
- Er is ondertussen iets gebeurd met onze / jouw (?) mindset en het denken over inclusief onderwijs.
- Wat heb je er verder concreet mee gedaan?

Wat kan jij gaan doen?
Wat ga jij doen?

De Kroevendonk

2

Redo....

DE KLEINSTE BEWEGING MAAKT HET GROOTSTE VERSCHIL.

3

PARADIGMA'S

Inclusief onderwijs is iets anders dan passend onderwijs

- Van casus naar context.
- Verdigenen zorgt voor vaststaan.
- Werken vanuit een inclusieve pedagogiek. Het is een ander paradigma.
- "Werken aan inclusief onderwijs is enkel mogelijk als je houdt van ingewikkeldheid, onvoorspelbaarheid en gedoe." (Gemert, Speijers & Sergeant, 2023)

4

Het onderlussen Liminaliteit

De Inclusieve beweging

- De overgang naar inclusief onderwijs.....
- Cultuur (anders kijken)
- Praktijk (anders doen)
- Beleid (andere structuur / regels)

5

15 beste kant en klare maaltijd bezorgers

6

EXCLUSIES
WAT
UITSLUITING
DOET MET
MENSEN

Met voorwoord van
 Willem van der Stoep

OWL PRESS
 Samsa Scholten

Ik wel wel inclusief zijn, maar....

- Ja, maar daar weten ze wel hoe ze met die kinderen moeten omgaan, dat is toch beter voor hen?
- Ja, maar zo iemand past niet in onze groep.
- Ja, maar dan gaat het niveau van de groep naar beneden.
- Ja, maar de andere ouders zien dat niet zitten.
- Ja, maar dat gaat om een aanzuigeffect zorgen.
-

De Kroevendonk

7

Diversiteit? - Inclusie?

Figuur 22 Diversiteitsvariabelen

Afspiegeling van de wijk? (Relatie omgevingsanalyse)

(Schuman en de Vries, 2020)

De Kroevendonk

8

Hallo mens! Ik zie je graag!

(Corpus - Leiden)

De Kroevendonk

9

Wat is een mens?

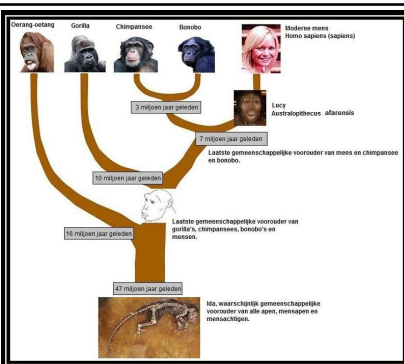

(Michelangelo - Sixtijnse Kapel)

De Kroevendok

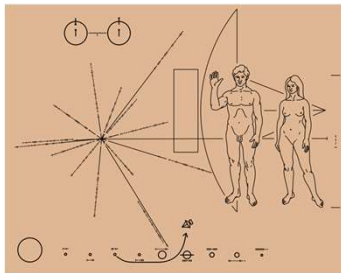
10

De Kroevendok

11

De Kroevendok

12

Je hebt een navel.....

- Prof. dr. Carmody Grey tijdens de inaugurele rede (25-11-25):
- “Trek je shirt omhoog, constateer dat je een navel hebt, en je weet: ik kom voort uit het lichaam van een ander, tot in mijn diepste wezen ben ik relatie.”

De Kroevendonk

13

Wat moet ik morgen doen?

- Morgen sta ik weer voor de klas met die leerling die de boel achteloos op stellen kan zetten. Hoe moet ik daarmee omgaan?
- Er is geen “quick fix”, want dan was het al geen vraag meer.

De Kroevendonk

14

Hoe kijken we?

15

Wij geven vorm aan inclusief onderwijs....

Botsing

En wij van de jeugdzorg?

En de voorschool dan? De opvang? De BSO?

De Kroevendonk

16

Wicked problem....

- Verschillende oorzaken die tegelijkertijd bijdragen aan dynamiek die moeilijk met enkelvoudige maatregelen is te bestrijden.
- Inhoudelijk complex, veelvoud van onderling samenhangende oorzaken.
- Normatieve component.
- Tegengestelde belangen (particulier en gemeenschappelijk)
- Groot aantal stakeholders in dynamische sociale context.

De Kroevendonk Korsten (2019) in Studulski (2023)

17

Hoe kijken?

De Kroevendonk

18

Stoornisdenken of.....

Stoornisdenken	Diversiteitsdenken
Kijk op het kind	
Uitzondering en storend	Onderdeel van de klasgroep
Tekorten remedieren	Creëren van een optimaal leerlimaat
Leerbehoeften aangepakt door specialisten	Onderwijs aangepast aan leerbehoeften
Kijk op ouders	
Leken	Opvoedingsexperten
Acceptatieprobleem	Vragen van ouders als vertrekpunt
Verantwoordelijkheid experts	Gedeelde verantwoordelijkheid
Kijk op professionals	
Vormingsbehoeften	Ondersteuningsbehoeften
Inzetten van stoornisgerichte kennis	Constructieve samenwerking met externe betrokkenen
Focus op het individu	Focus op het individu in context

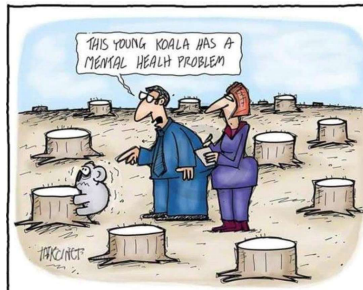
Van de Putte et al (2018)

De Kroevendonk

19

Het kind of de omgeving?

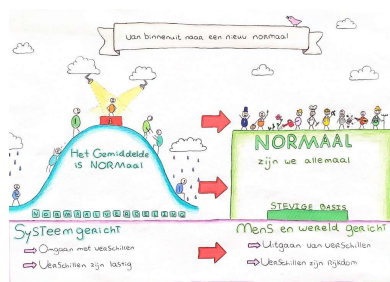
This cartoon can be used without charge by individuals & community groups. 2015-2023 © INKUNICT, Canberra www.inkunict.org.au

De Kroevendonk

20

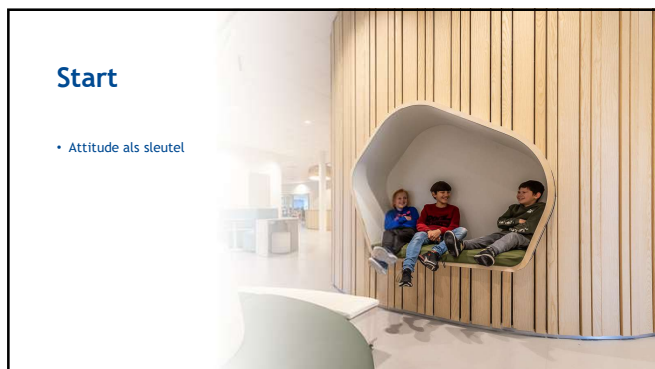
Tekening van Sara (Nicole Hanegraaf)

De Kroevendonk

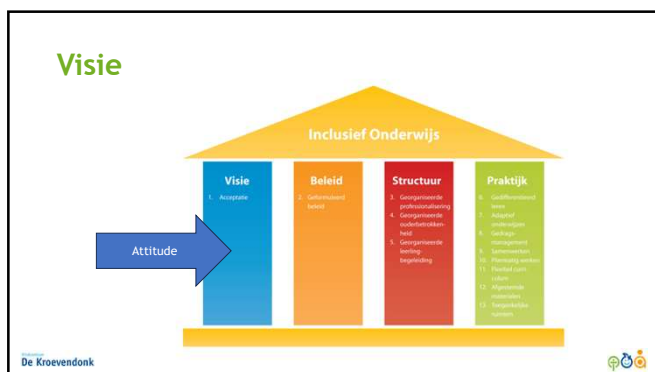
21

22

23

24

Geen individueel onderwijs

- Ontwikkelen van inclusieve pedagogiek
- Samen: Je kunt het niet alleen
- Geen statische oplossingen, maar flexibiliteit en creativiteit
- De context..... Gebruik de gedeelde "derde" ruimte. Situationeel lesgeven.....
- Voorbereiding en interactie.

De Kroevendonk

25

Universele basisbehoeften

- Een gevoel van belonging - ik hoor erbij / ik word gemist
- Vertrouwen in eigen mastery - ik kan iets goed / zelfkennis en vertrouwen
- Kansen tot independence - ik ben in controle / heb macht
- Uitnodiging tot generosity - ik heb jou iets te bieden / geven

De Kroevendonk
(Brendtro, 2006)

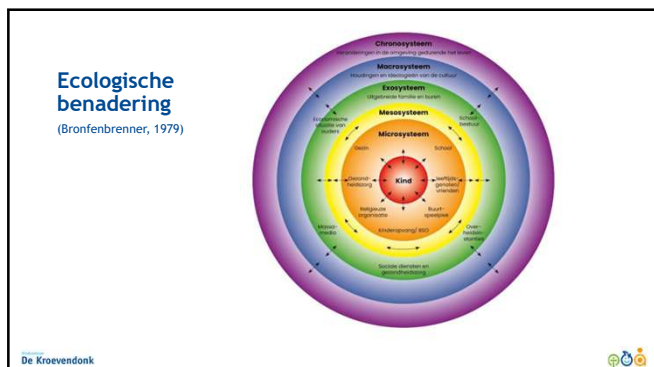
26

Sense of belonging

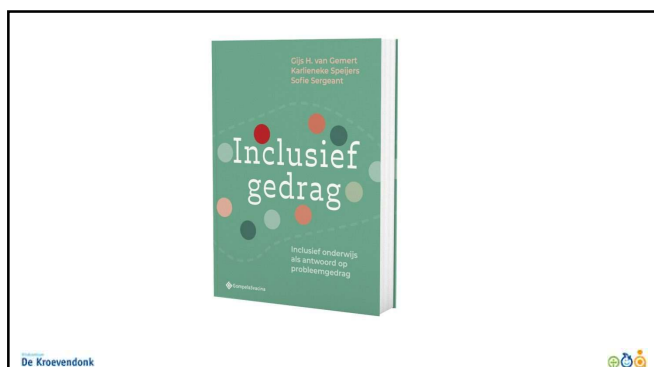
- "Een inclusieve cultuur vormt de voedingsbodem waarop sense of belonging kan groeien."
- "Kinderen hebben een veilige basis en meerdere *secure bases* nodig in hun omgeving, sociale relaties waarin ze worden erkend, luisterende volwassenen die hun kracht zien, ruimte en kansen om te groeien en bij te dragen en hebben recht op participatie en ontwikkeling, zoals vastgelegd in de rechten van het kind.
- "Erbij horen is meer dan ergens zijn - het is ervaren dat je betekenis hebt voor anderen, en dat anderen betekenis hebben voor jou.

De Kroevendonk
Dijkenga en Tijhof in Onze Jeugd.Nu 12-2025

27

28

29

Wat ga jij samen concreet doen?

Wat wil je behouden?
Wat wil je bannen?
Wat wil je bereiken?

Hoe ga jij "samen" vertalen naar de praktijk van alledag?

De Kroevendank

30

• Behouden

• Bannen

• Bereiken

De Kroevendonk

31

3 groepen

- Het eigen kindcentrum
- Scholen waarmee je nauw samenwerkt (buurt, cluster, bondjes etc.)
- Gemêeteerde groep

Gasten (gemeenten, zorg, VO etc.) sluit aan bij de groep van je keuze - je bent nodig, zelfs onmisbaar!

De Kroevendonk

32

Concrete doelstelling:

Wat zijn belangrijke eigenschappen van een medewerker bij ons op De Kroevendonk (in relatie tot inclusie)?

Verschillende bronnen
o.a. The 10 habits of an inclusive teacher (website PTTA)
(gebaseerd op :Florian and Black-Hawkins 2011)

2. ze zien leerlingen als hun verantwoordelijkheid
3. ze omarmen uitdagingen als leermogelijkheden
4. ze hebben geloof in hun leerlingen
10. zij nemen risico!

De Kroevendonk

33

34

	Beoordelen	Beoordelen	Beoordelen	Beoordelen
Ik heb kennis van ontwikkelingsrichtlijnen en de leerprofielen van mijn leerlingen en een afweging van de ontwikkelingsdoelen waarin zij zitten.				
Ik accepteer alle leerlingen 'inclusief' hun kennis, vaardigheden, gedrag en de daarvoor bestemde leeractiviteiten en de leerprofielen van hun ouders en gebruiken deze om de leeractiviteiten te aanpassen.				
Ik durf terug te reflecteren op mijn eigen houding en handelen als het gaat om leerlingen met speciale behoeften.				
Ik kan de context waarin mijn leerlingen werken en de leeractiviteiten die zij doen, met de leerprofielen van hun ouders en de leerprofielen van hun leerlingen verbinden.				
Ik heb de moed om aan te geven dat het soms niet gaat met de leerprofielen van mijn leerlingen en dat ik daarom mijn leeractiviteiten aanpas.				
Ik heb de moed om aan te geven dat het soms niet gaat met de leerprofielen van mijn leerlingen en dat ik daarom mijn leeractiviteiten aanpas.				

De Kroevendonk

35

36

Stappen zetten

- Systemen hebben de neiging zichzelf in stand te willen houden.
- Maar wij hebben de macht om naast het kind te gaan staan, te vragen wat nodig is en door de ogen van het kind te kijken hoe we verder gaan.
- Je hebt altijd een keuze; denk je vanuit het systeem of denk je vanuit het kind?
- Als je je verhaal op orde hebt, je verantwoordelijkheid neemt en je betekenis wil en durft te hebben. Dat kan nu al.

De Kroevendonk

37

De Kroevendonk

38
